

Libertate la Bremen

Autor: Rainer Werner Fassbinder

Rainer Werner Fassbinder (1945-1982), acest „monstru uman și geniu estetic, care s-a simțit acasă numai în operele sale”, cum scria un ziarist, a fost probabil ultimul mare artist din familia damnaților. Avea 37 de ani când a tras ultima „linie”. O linie excesiv de lungă, cum aveau să constate medicii legiști. Lucru care a întristat peste măsură, dar nu a mirat pe nimeni, fiindcă Fassbinder consuma totul în exces: alcool, droguri, femei, bărbați. A produs, în schimb, artă. Cu o forță de impact uimitoare și într-o abundență incredibilă. Dacă tragem ... linie, constatăm că, în doar 14 ani, a regizat 44 de filme (printre ele și *Berlin, Alexanderplatz*, probabil cel mai cunoscut, cel puțin în România), a scris 37 de scenarii de film, 20 de piese de teatru, a regizat 25 de spectacole. A fost adulat, a scandalizat, a luat premii importante (*Ursul de aur*, *David di Donatello* ș. a.). A fost considerat „inima” noului film german (printre colegii lui în cadrul acestui fenomen se numără Werner Herzog, Wim Wenders, Volker Schlöndorff). A fost și continuă să fie unul dintre cei mai jucați dramaturgi germani, atât în Germania, cât și în afara ei.

Sinopsis

(Titlul complet: *Libertate la Bremen. Doamna Geesche Gottfried*, cu subtitlul: *O tragedie burgheză*)

Genul: Tragedie burgheză

Distribuția: 3 f, 8 b

Geesche Gottfried e o femeie conștientă de feminitatea ei și, în egală măsură, de dreptul ei de a se bucura de ea, de dreptul ei la demnitate, de dreptul ei de a-și afirma propria ei inteligență, care e oricum mult peste aceea a bărbaților din piesă. Numai că, la Bremen, la anul 1820, femeile sunt încă foarte departe de a-și putea afirma aceste drepturi. Bărbații nu sunt deloc dispuși să le recunoască. De altfel, la fel ca și majoritatea femeilor – cumiți, supuse, muțumite sau măcar împăcate cu condiția lor și speriate de orice tentativă a vreunei surate de a se emancipa, cât de cât.

La început, nici Geesche nu pare să fie altfel. Își servește bărbatul, îi servește cu șnaps și pe tovarășii acestuia. Și suportă, ca să nu-și pună soțul într-o

lumină proastă față de ceilalți, și umilințele la care acesta o supune ca să facă paradă de autoritatea sa. Dar, după ce musafirii pleacă și ea se duce la culcare cu bărbatul ei, ar vrea și ea singura bucurie pe care o poate avea: sex. Ceea ce-i destul de riscant: la Bremen în jurul anului 1820, o femeie care-ndrăznește să-i împărtășească soțului o astfel de dorință, e pedepsită. Și umilită. Și călcată-n picioare la propriu și la figurat. Ea nu are voie să vrea. Singura cale de scăpare dintr-o astfel de existență e crima. Așa ajunge Geesche să omoare pentru prima oară în această piesă. Fără să știe că va mai omori, fără să aibă de gând s-o mai facă. Dar o va mai face. De multe ori. Ucide în special bărbați, fie că e vorba de tatăl ei, de fratele ei, de vărul ei. Dar și femei – inclusiv pe propria ei mamă. Pentru că de fiecare dată, crima rămâne singura ieșire.

Cu toate astea, ea nu e nici pe departe o *natural born killer*. Însă lumea în care trăiește o confruntă în mod repetat cu situații ce amenință să-i răpească iubirea, demnitatea, libertatea, afacerea și la urmă viața. Pe aceasta din urmă și-o curmă ea însăși, fiindcă nici de data asta nu există altă cale.

Comentariul lui Scora

Conform subtitlului, Fassbinder și-a încadrat piesa într-un gen inventat de Lessing: tragedia burgheză. Este o piesă extrem de întunecată, nu doar ca atmosferă, ca mesaj: e un întuneric dens mai cu seamă în mințile tuturor acelor personaje pe care Geesche trebuie să le ucidă, o beznă care le condamnă la moarte. Impregnată profund de spiritul expresionismului, *Libertate la Bremen* este una dintre cele mai cunoscute și mai jucate piese ale lui Fassbinder. Ar putea să apară întrebarea de ce a scris Fassbinder o astfel de piesă și, în continuare, de ce ar trebui ea să se mai joace. Răspunsul e simplu: pentru că nici în zilele noastre, în această eră ce pare a fi una a emancipării, bezna de care vorbeam nu s-a împrăștiat cu totul. Și pentru că piesa e extrem de ofertantă pentru regie și pentru actori: provoacă insistent la ceea ce se numește *viziune*.

Detalii tehnice

Scrisă în 1971, piesa a fost montată și a avut **premiera** în același an, chiar la Schauspielhaus Bremen, în regia autorului. În anul următor a ieșit și filmul, regizat, firește, de Fassbinder. **Cea mai recentă montare a fost lansată în 2016, la Berliner Ensemble**, în regia Catharinei May.

În **România**, piesa a fost jucată în 1992, la Teatrul Dramatic Galați în regia regretatului Adrian Lupu.

Drepturile de reprezentare: Verlag der Autoren GmbH & Co, KG
Taunusstraße 19, 60329 Frankfurt am Main, Charlotte Brombach,
brombach@verlagderautoren.de.

Drepturile asupra versiunii românești: Victor Scoradeț,
vicmarsco@yahoo.de.

Mostră text

MILTENBERGER Ziarul... Cafeaua... Șnaps... Închide geamurile...
Liniște!... Pâine cu untură... Sare... pe 31.10.1814 o înhumăm pe iubita
noastră mamă Clara Mathilde Beez, născută Steinbacher, pe care bunul
Dumnezeu... Șnaps... Liniște!... Țipetele astea mă omoară... mai vreau
cafea... așadar, descăpățânarea are loc în vinerea următoare, pe 3.11.1814,
în piața mare... șnaps... Când zic șnaps, atunci vreau să zic sticla, femeie,
nu un strop... Hai noroc... trabuc... foc, a, da... Prea cald... Măcar o dată să
am și eu parte de o seară tihnită în gospodăria asta... Liniște!... Deschide
geamurile... Încă o stafie care se arată în Bremen... Ah, nu așa se face
focul, ce-i zăpușeala asta... Tot timpul se petrec lucruri ciudate în orașul
ăsta... Fă-mi băutura pentru culcare, mă doare capul... Liniște!... Doctoria.

GEESCHE Și eu? Eu vreau să mă culc cu tine.

*El se uită la ea. Pauză lungă și dolidă de primejdii. Pe urmă, el pune la
o parte ziarul, se duce spre Geesche, un moment, parcă dă senzația că
vrea s-o ia în brațe, după care începe s-o bată îngrozitor de brutal, până
când ea ajunge să zacă plângând cu sughițuri pe podea. El stă aplecat
deasupra ei.*

*Cineva bate la ușă. Miltenberger deschide ușa. Intră Gottfried,
Zimmermann și Rumpf. Sunt morți de beți, Gottfried o observă pe
Geesche, se duce la ea.*

ZIMMERMANN Frate, casa ta era în drumul nostru.

RUMPF În casa asta se găsește la șnaps, de zici că-i distilerie.

MILTENBERGER Pentru prietenii mei, întotdeauna. Faceți-vă comozi.

ZIMMERMANN Nu trebuie să ne spui de două ori. Mai ales într-o
noapte rece ca asta, în Bremen.

GOTTFRIED Cu femeia ce-i? Văd că zace pe jos și plânge.

MILTENBERGER A lovit-o așa, o slăbiciune. Geesche! Șnaps!

Geesche se ridică încet, schimbă o privire cu Gottfried, iese ca să aducă șnaps.

RUMPF Stai jos, Michael Christoph, stai jos. Nu trebuie să scapi o ocazie ca asta.

ZIMMERMANN Casa lu' Leni a roșie s-a-nchis.

MILTENBERGER S-a-nchis?

RUMPF S-a-nchis! S-a descoperit că trei dintre femeile d-acolo au o boală.

MILTENBERGER O boală...?

RUMPF Boala plăcerii, Johann Gerhard. Sifilis.

MILTENBERGER Sifi... la care din ele?

ZIMMERMANN Carmen.

MILTENBERGER Nu.

ZIMMERMANN Gesine.

MILTENBERGER Nu.

ZIMMERMANN Marliese Annegret.

MILTENBERGER Iarăși nu!

RUMPF Am scăpat! Cu toții!

ZIMMERMANN Dar un număr de cetățeni onorabili din Bremen or să facă copii sifilitici.

Râd cu horcăieli.

MILTENBERGER Geesche!

În grabă mare intră Geesche, e limpede că s-a mai aranjat puțin. Servește șnapsul.

MILTENBERGER Ia pune-te tu-n genunchi și roagă-te pentru binele tatălui copiilor tăi.

Geesche se duce la crucifix și cade-n genunchi, se roagă, ceilalți râd.

ZIMMERMANN *încă râzând* Un om o omoară pe mama copiilor lui sugrumând-o cu mâinile goale, normal că femeii îi ies ochii din cap, și atunci ăla îi zice rcce, ce-ai femeie, ce te holbezi așa.

Râd, beau din paharele de apă pline ochi cu șnaps.

MILTENBERGER Se culcă un bărbat cu o femeie și o mușcă de sân. Și după aia zice, acum nu cumva să zici că copilul e de la mine. Care copil? Păi ești gravidă, că ai sânul plin de lapte. Lapte? Aș, da' de unde, n-a fost decât un furuncul, mulțumesc frumos! *Râd toți, în afară de Gottfried.* Trebuie să vedeți ce mult mă iubește nevastă-mea Geesche! Vino-ncoa'. Ia zi, te iubesc.

GEESCHE Te iubesc.

MILTENBERGER Zi, mă exciți.

GEESCHE Mă... *Fuge, el fuge după ea, o ia-n brațe și o sărută.*

MILTENBERGER Acum!

GEESCHE *încet* Mă exciți.

Râd cu toții, Geesche plânge.

MILTENBERGER *se așază la loc* Femeia știe bine cine-i domnu' și stăpânu' aici. Adu șnaps. *Geesche iese.* Femeia știe ce-i smerenia. Și totuși, în pat, pe toți dracii, muierea asta e ca o iapă-n călduri. Asta-i făcută pentru un bărbat puternic ca mine.

(...)

El se duce spre ea clătinându-se. Ea încearcă să scape, dar el o apucă, o trage la el, o pipăie. Ea e vizibil scârbită.

MILTENBERGER Scoate-ți gărgăunii din cap, femeie, trebuie să-nveți cine-i stăpânu-n casă și cine are voie să aibă dorințe.

O târăște după el spre dormitor, o mai lovește o dată și o sărută pe urmă. Schimbare de lumini sau de altceva.

Miltenberger intră, zbiară, plânge printre țipete.

MILTENBERGER Ajutor! Am luat foc. Geesche! Geesche!

Geesche intră, se uită cu ochi triști la soțul ei care nu mai poate îndura durerile.

MILTENBERGER Hai și ajută-mă. Cheamă un doctor!

Geesche scutură încet din cap, pe urmă se duce la crucifix, îngenunche, cântă:

Lume, plec – rămâi cu bine
vreau acum să urc la cer
pacea bolților senine
intre-n sufletu-mi stingher.
Zarvă-aicea-i, și măcel
vanități și arme reci
bucurie-i doar în cer,
pace, fericire-n veci.

În timp ce Geesche cântă, Miltenberger moare în urlete oribile, aproape animalice și frânturi de fraze:

MILTENBERGER Geesche... doctorul... te iubesc... Geesche... poți să...
burta... burta mea... mor.

Geesche se întoarce, își face o cruce în fața soțului mort, îngenunche, se roagă-n gând, pe urmă îl târăște pe Miltenberger de pe scenă.